

Usnesení

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Karel Podolka a soudci JUDr. Marie Žišková, JUDr. Roman Fiala, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Pavel Pavlík a JUDr. Petr Příhoda, o návrhu Okresního soudu v Trutnově na rozhodnutí sporu o věcnou příslušnost mezi Okresním soudem v Trutnově a Krajským soudem v Hradci Králové, za účasti žalobce H. E., zastoupeného JUDr. Vladimírem Hovorkou, advokátem se sídlem v Trutnově, Křižíkova 553, a žalovaných 1) Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, se sídlem v Hradci Králové, Wonkova 1142, a 2) Města Vrchlabí, se sídlem ve Vrchlabí, Zámek 1, ve věci určovací žaloby, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 5 C 186/2003,

t a k t o :

Příslušný vydat rozhodnutí ve věci určovací žaloby, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 5 C 186/2003, je soud v občanském soudním řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu v Brně dne 5. března 2004 navrhl Okresní soud v Trutnově, aby zvláštní senát rozhodl ve sporu o věcnou příslušnost ve smyslu § 104c občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.) a zákona č. 131/2002 Sb., který vznikl mezi ním a Krajským soudem v Hradci Králové (soudem ve správním soudnictví) ve věci žaloby žalobce H. E., bytem ve V. – P., K. J. E. 247, proti žalovaným Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje a Města Vrchlabí, ve věci určovací žaloby, vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 5 C 186/2003.

Ze spisu vyplynuly tyto skutečnosti:

Krajský úřad Královéhradeckého kraje zamítl (po provedeném správním řízení) svým rozhodnutím ze dne 3. ledna 2003, čj. MP/140/2002-B1, které nabylo právní moci dne 14. ledna 2003, odvolání žalobce proti výměru Okresního národního výboru ve Vrchlabí ze dne 28. června 1946, čj. 19222. Tímto výměrem byl s odkazem na příslušná ustanovení dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy (dále jen „Dekret“), zkonfiskován majetek otce žalobce L. E., zapsaný ve vložce č. 38 pozemkové knihy pro katastrální území P.-H.

Proti tomuto rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje podal žalobce u Krajského soudu v Hradci Králové dne 20. února 2003 žalobu. Porušení svých práv spatřoval žalobce mimo jiné v pochybení prvního žalovaného, protože v napadeném rozhodnutí dospěl k závěrům, že Dekret nesměřoval vůči fyzickým osobám, ale vůči majetku bez ohledu na to, zda se jednalo o majetek osob žijících či neznámého pobytu a že nebylo předmětem dokazování, jaký byl postoj vlastníka majetku k okupaci. Zdůraznil, že jeho otec (byť německé národnosti) již v době

vydání výměru nežil, a proto podle jeho názoru nebylo možné vůči němu nárok uplatňovat. Požadoval, aby rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 3. 1. 2003, čj. MP/140/2002-B1, a výměr Okresního národního výboru ve Vrchlabí čj. 19222 ze dne 28. června 1946 byly zrušeny a věc byla vrácena k dalšímu řízení prvnímu žalovanému.

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 30. května 2003, čj. 30 Ca 18/2003-31, odmítl žalobu podle § 46 odst. 2 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) s odůvodněním, že žalobce se může domáhat svého práva podáním žaloby u Okresního soudu v Trutnově do jednoho měsíce od právní moci tohoto usnesení. Ve svém odůvodnění uvedl, že jednou z hlavních oblastí, na kterou se působnost Dekretu vztahovala, byla sféra vlastnických vztahů. Docházelo k jednorázovému zásahu do majetkových práv konkrétních osob, k zániku jejich vlastnických práv a naopak ke vzniku vlastnických práv u subjektu zcela odlišného, u státu. Nepochybným úmyslem zákonodárce bylo bezprostřední působení Dekretu, tj. konfiskace ex lege a ipso iure. To však nebylo možné bez zjištění konkrétní skutkové podstaty konfiskace úředním řízením. Dekret pak stanovil, které správní orgány budou nadány pravomocí o těchto věcech rozhodovat. Právním důsledkem jejich rozhodnutí pak byl, mimo jiné, přechod vlastnického práva k určitému majetku.

Práva věcná, zahrnující i institut práva vlastnického, způsoby jeho nabývání či pozbývání, jsou právní teorií bezpochyby vnímána jako jedna z oblastí občanského práva (hmotného). Pravomoc projednávat a rozhodovat soudní spory a jiné právní věci, které z občanskoprávních vztahů vyplývají, pak mají soudy v občanském soudním řízení, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány (§ 7 o. s. ř.). Krajský soud dospěl poté k závěru, že právě Dekret ustanovení tohoto typu obsahoval, když založil pravomoc orgánů moci výkonné k rozhodování ve věcech soukromoprávních. Proto žalobu podanou žalobcem odmítl s odkazem na § 46 odst. 2 s. ř. s.

Žalobce pak v uvedené lhůtě podal žalobu u Okresního soudu v Trutnově. V žalobním petitu se domáhal toho, aby soud určil, že výměr Okresního národního výboru ve Vrchlabí čj. 19222 ze dne 28. června 1946 je neplatný a neúčinný, dále že ke konfiskaci podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. k domu č. p. 17 na parcele st. č. 22, parcely st. č. 22 a parcely č. 88/1, zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu v Trutnově na listu vlastnictví číslo 3407 pro obec Vrchlabí, katastrální území P.-H., nedošlo.

Okresní soud poté ve smyslu § 104 odst. 2 o. s. ř. a zákona č. 131/2002 Sb., předložil věc zvláštnímu senátu. Poukázal přitom mimo jiné na to, že pro soukromé právo je charakteristická rovnost účastníků (§ 2 odst. 2 občanského zákona - „o. z.“). Naopak pro právo veřejné je charakteristické, že jeden účastník právního vztahu vystupuje vůči druhému jako nositel veřejné svrchované moci, který druhému může - v právním státě přesně upraveným způsobem - jednostranně ukládat povinnosti, popř. jednostranně zakládat (a rušit) jeho práva. Podle okresního soudu je sice nepochybné, že vlastnictví je institutem práva soukromého a soukromé právo též

upravuje některé způsoby nabývání a pozbývání vlastnictví, jež jsou v souladu s rovností účastníků občanskoprávních vztahů. U konfiskace na základě Dekretu se však o takový případ nejedná, neboť osoby uvedené v Dekretu byly zbaveny vlastnického práva jednostranným aktem státu. Stát tedy v tomto vztahu nemohl vystupovat jako osoba soukromého práva. Naopak je nepochybné, že v oblasti práva veřejného dochází k častým zásahům do majetkové sféry subjektů, nad nimiž je veřejná správa vykonávána, včetně zásahů do práva vlastnického - tak v oblasti daní, poplatků, cel, správních sankcí, výkonu správních rozhodnutí atd. Typickými veřejnoprávními zásahy do vlastnického práva pak jsou instituty vyvlastnění, tresty a sankce propadnutí a zabavení věci, i jím příbuzný institut konfiskace, tedy odnětí majetkového práva (včetně vlastnického) bez náhrady. Rozhodnutí příslušného úřadu, které bylo nezbytné pro zjištění, zda daný majetek byl či nebyl konfiskován, je pak v dnešní terminologii rozhodnutím v oblasti veřejné správy, neboť jím byl stanoven rozsah poškození majetkových práv dotčeného subjektu vrchnostenským aktem státu. O žalobě proti takovému rozhodnutí pak mají rozhodovat krajské soudy prostřednictvím svých specializovaných senátů v řízení podle soudního řádu správního, tedy v tomto případě Krajský soud v Hradci Králové jako soud ve správním soudnictví.

K návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu se vyjádřil Krajský soud v Hradci Králové. Odkázal na své právní závěry obsažené v odůvodnění svého usnesení čj. 30 Ca 18/2003-31 s tím, že na těchto závěrech trvá a příslušným k vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení je tak podle jeho názoru Okresní soud v Trutnově.

Žalobce uvedl, že nemá důvod, aby se vyjádřil k návrhu, který podal Okresní soud v Trutnově.

Při řešení vzniklého sporu o věcnou příslušnost mezi Okresním soudem v Trutnově - soudem v občanském soudním řízení - a Krajským soudem v Hradci Králové - soudem ve správním soudnictví - se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Je jistě třeba souhlasit s Okresním soudem v Trutnově, pokud ve svém návrhu poukazuje na skutečnost, že pro soukromé právo je charakteristická rovnost účastníků, zatímco ve sféře práva veřejného jeden účastník právního vztahu vystupuje vůči druhému jako nositel veřejné svrchované moci, který druhému může - v právním státě přesně upraveným způsobem - jednostranně ukládat povinnosti, resp. jednostranně zakládat (a rušit) jeho práva.

Skutečností pak je, že - jak zmínil Krajský soud v Hradci Králové ve svém usnesení ze dne 30. května 2003, čj. 30 Ca 18/2003-31 - jednou z hlavních oblastí, na kterou se působnost Dekretu vztahovala, byla sféra vlastnických vztahů. Docházelo k jednorázovému zásahu do majetkových práv konkrétních osob, k zániku jejich vlastnických práv a naopak ke vzniku vlastnických práv u subjektu zcela odlišného, u státu. Nepochybným úmyslem zákonodárce bylo bezprostřední působení Dekretu. Krajský soud též současně přílehavě připomněl, že práva věcná, zahrnující institut práva vlastnického, způsoby jeho nabývání či pozbývání, jsou jednou z oblastí občanského práva (hmotného). Pravomoc projednávat a rozhodovat soudní

spory a jiné právní věci, které z občanskoprávních vztahů vyplývají, pak mají soudy v občanském soudním řízení, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány (§ 7 o. s. ř.). Krajský soud pak dospěl k závěru, že právě Dekret ustanovení tohoto typu obsahoval, když založil pravomoc orgánů moci výkonné k rozhodování ve věcech soukromoprávních.

Zde je třeba doplnit, že rozhodnutí o tom, jsou-li splněny podmínky podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., které podle § 1 odst. 4 Dekretu vydával příslušný okresní národní výbor, mělo deklaratorní charakter. Ke konfiskaci docházelo přímo ze zákona dnem účinnosti dekretu prezidenta. Rozhodnutí příslušných správních orgánů podle ustanovení § 1 odst. 4 uváděného Dekretu tak nebylo rozhodnutím o konfiskaci, ale bylo nezbytné „pouze“ pro zjištění, který majetek byl ke dni účinnosti Dekretu konfiskován (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2000, sp. zn. 33 Cdo 2398/98, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 16. března 2000, sp. zn. 24 Cdo 733/98).

Je tedy zřejmé, že v daném případě jde o otázku nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem (zde dekretem prezidenta republiky), jak ji aktuálně předvídá ustanovení § 132 občanského zákoníku. Rozhodnutí v dané věci je tak v pravomoci soudů v občanském soudním řízení (§ 7 občanského soudního řádu).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. června 2005

JUDr. Karel Podolka
předseda zvláštního senátu